

Senyoria del castell de Vila-seca de Solcina

per Ramon Farriol

L'article següent és un extracte de la conferència donada per Ramon Farriol el dia 8 d'octubre de 1999 a càrrec de Pineda Vaquer Ferrando.

Amb la restauració de la ciutat de Tarragona i el seu camp, d'acord amb les concessions fetes per Berenguer Ramon II a favor de l'església romana, el papa Urbà II, l'any 1091 lliurà la butlla *Inter primas Hispaniarum urbes* mitjançant la qual restablí la seu metropolitana de Tarragona. A partir d'aquí, l'església catalana deixà d'estar sotmesa a la de les Gàl·lies, sota la jurisdicció de l'arquebisbe de Narbona. A la vegada, es concedia el pal·li al bisbe d'Osona, Berenguer Sunifred de Lluçà.

Malgrat intentar en diferents ocasions restablir l'església de Tarragona i repoblar la zona, aquest propòsit no progressava, possiblement motivat per l'escassa població existent aleshores a Catalunya: mancaça que persistí fins ben entrat el segle XIII. Els senyors procuraven atreure camperols per a poblar les terres dels seus senyorius, com va succeir a la baronia de Pinós i Mataplana. Aquí, Galceran de Pinós, per atreure població concedí privilegis per fer possible la fundació de la vila de Bagà, en virtut dels quals eximia els nous pobladors dels anomenats «mals usos».

L'any 1116 semblava arribat el temps de reprendre les velles aspiracions expansionistes dels comtes de Barcelona vers al migdia: l'objectiu principal era la reconquesta de Tortosa i la repoblació del Camp de Tarragona. Amb aquesta finalitat, Ramon Berenguer III va acudir a Roma a demanar al papa el seu patrocini per organitzar una magna croada contra l'Islam. El papa Pasqual II accedí a les peticions del comte i exhortà Oleguer, bisbe de Barcelona, a dirigir la restauració de l'antiga Tarraco. El 1118, el comte de Barcelona donava la ciutat i el Camp de Tarragona al bisbe Oleguer, i l'any següent, el nou papa Gelasi II el nomenava arquebisbe de Tarragona.

Complicacions sorgides amb els occitans acabaren amb els projectes expansionistes vers les fronteres meridionals, que hagueren de demorar-se una vegada més.

Corria l'any 1128, quan va aparèixer un nou personatge disposat a impulsar la repoblació d'aquestes terres: era en Robert Bordet o d'Acullay, emparentat per casament amb la noble família Aguiló. Aquest era un cavaller normand que arribà a Espanya a principis del segle XII, formant part d'un exercit de vikings a les ordres del comandant Rotron que, a instàncies del rei Alfons el Bataller van venir a lluitar contra els musulmans. L'arquebisbe Oleguer l'any 1129 donà en feu la ciutat i terres del Camp a l'esmentat Robert, a canvi d'activar la tan desitjada repoblació de la zona, a la vegada que li era atorgat el títol de Príncep de Tarragona. Aleshores, Robert acudí a Roma per aconseguir del Sant Pare la confirmació de la donació feta per l'arquebisbe Oleguer. Obtinguda la convalidació, passà per Normandia, el seu país d'origen, en l'intent de reclutar personal per repoblar les terres que li havien estat conferides.

A partir d'aquí és quan va iniciar-se la repoblació de Tarragona i el seu camp, emprant els procediments de colonització d'altres comarques. Generalment els cosenyors donaven terres en règim de subfeu, amb el compromís per part del vassall de bastir un castell i repoblar el territori que li era atorgat, amb l'obligació de la reserva dels delmes i altres compromisos. En aquesta distribució de territoris, probablement entre els

anys 1162 - 1168 «Villasicca» va ésser donada en feu al cavaller Ramon d'Olzina pels tres senyors del Camp de Tarragona: el sobirà Alfons I «el Casto», l'arquebisbe Bernat Tort i Guillem de Tarragona, fill del difunt Robert d'Aguiló.

Ramon d'Olzina va ésser el primer senyor feudal d'aquella «Villasicca» a la qual, possiblement per distingir-la de l'altre Vila-seca que estava directament sota la subjecció eclesiàstica, li agregaren el cognom «Olzina», nom que amb el temps va experimentar una deformació fonètica, en dir-se «Solcina».

Quan Ramon d'Olzina es possessionà del domini adjudicat, hem de creure que hi devia trobar restes d'edificacions d'èpoques passades, ja que, pel que fa a la torre d'homenatge del castell, tant per les seves característiques com per la seva estructura amb murs de quasi dos metres de gruix, en opinió d'alguns historiadors bé podria tractar-se d'un edifici d'origen romà, opinió revalidada pel considerable nombre de trossos de terrissa d'aquell època trobats a redós de l'esmentada torre. Altres, però, creuen que el castell podria haver-se construït durant la restauració cristiana, ja que en aquella època era norma consuetudinària, en fer donació d'un territori, disposar l'obligació del feudatari de construir un castell i poblar la zona.

Ens fa suposar que Ramon d'Olzina ja era mort l'any 1208 pel fet que aquell any, el rei Pere I «el Catòlic» confirmà a favor dels fills de Ramon d'Olzina (Joan, Berenguer, Bernat i Arnau), la concessió del feu de Vila-seca.

Senyoria del castell de Vila-seca de Solcina

Malgrat que l'esmentada concessió va ésser feta a favor dels quatre germans en pro indivísio, cinc anys més tard, el mateix rei Pere I atorgava en exclusiva el feu de Vila-seca a Berenguer, en agraïment als molts favors que d'ell havia rebut, a la vegada que compensava amb altres privilegis els restants germans.

A la mort de Berenguer, els seus fills Joan i Guillem compareixen l'any 1292 davant el rei Jaume II «el Just» per demanar la confirmació dels drets i privilegis de què gaudia el seu pare sobre Vila-seca i el castell.

El 1326, Alfons II confirmava als fills de Joan, Gabriel i Bernadó, conjuntament amb les filles de Guillem, Blanqueta i Berenguerona, la donació feta l'any 1292 a llurs pares. L'exercici d'aquels condomini aviat va provocar antagonismes entre la família Olzina.

El doctor Bernat d'Olzinelles, alt funcionari, ambaixador, tresorer i conseller reial, casat amb Berenguerona, instà a la seva esposa a adquirir a la seva germana Blanqueta els drets que aquesta posseïa sobre el feu, cosa que aconseguí el 1331. Documents posteriors a aquesta data confirmen els drets de Vila-seca de Solcina i el castell a favor de dos únics senyors: Bernat d'Olzinelles, marit de Berenguerona d'Olzina, i el còs d'aquesta, Bernadó. Aquesta possessió conjunta d'ambdós senyors ben aviat es féu conflictiva: hi hagué freqüents disputes motivades per l'exercici comú de la jurisdicció. Ens fa suposar que aquestes discòrdies devien ser considerables doncs l'arquebisbe de Tarragona, Arnau de Sescomes, va haver d'intervenir el 1340 per posar concòrdia entre les parts en qüestió.

Les hostilitats que originava aquest condomini devien determinar que una de les parts transferís la seva participació a favor de l'altra, ja que, a partir de l'acció conciliadora de l'arquebisbe trobem com a únic senyor del feu en Bernat d'Olzinelles.

Fruit del matrimoni entre aquest i Berenguerona nasqué un fill anomenat Joan. Aquest fou militar i cònsol a la ciutat de Tarragona i es casà amb la donzella Violant Alanya, de Montblanc. D'aquest matrimoni va néixer un fill, anomenat Bernat.

A la mort de Joan d'Olzinelles, el 1397, es va treure a subhasta el castell de Vila-seca de Solcina i el Mas de la Pineda per satisfer els deutes contrets amb Margarida Conesa. Dita subhasta s'efectuà a Montblanc i la propietat va ésser adjudica-

Dues vistes d'estances del castell (Albert fotografia)

cada a Beatriu de Queralt, senyora del Catllar, neta del doctor Bernat d'Olzinelles i cosina germana del pare de l'adjudicatari. La nova senyora prengué possessió solemne del castell el 1398, on va traslladar temporalment la seva residència, ja que vint anys més tard trobem que la senyoria de Vila-seca de Solcina amb el seu castell havia tornat a mans de Bernat, hereu de Joan d'Olzinelles.

En aquell temps el castell va convertir-se en fort refugi de les constants escameses de pirates turcs i musulmans. Quan s'albirava la presència d'aquests escamots, al crit de moros a la costa, des del Castell es donava avis d'alarma a toc de campana. La gent sota la jurisdicció del senyor feudal, que ocupaven la plaça del Castell (actual plaça de les Creus), corria a refugiar-s'hi d'aquelles brutals agressions.

Desconeixem la data exacta en què va ésser transferit el castell amb tot el feu a favor de Bernat Saportella, senyor de la Torre de la Portella i de Tordera, a la Segarra. Aquest personatge fou diputat militar des de 1461. Casat amb Joana, va tenir dos fills, Lluís i Gaspar. Vint-i-sis anys després ja n'era amo el seu fill Gaspar. Aquest es marià amb Caterina Papiol. D'aquest matrimoni van néixer dos fills, Bernat i Eusebia. La senyora Caterina, ja vidua, juntament amb el seu fill i hereu, continuaven sent propietaris de la castellanía de Solcina. Això no obstant, els deutes de Gaspar van obligar als legataris a vendre l'any 1525 Vila-seca de Solcina, el Castell i el Mas de les Vaques, dins el terme de la Pineda, a l'arquebisbe de Tarragona, Pere de Cardona, que ja era senyor de Vila-seca del Comú. A partir d'aquesta data, els dos pobles quedaren

fusionats. El prelat disposà que sols un batlle la governés i manà tancar l'església de Sant Joan, fins aleshores parròquia de la vila i castell de Solcina.

En morir l'arquebisbe Pere de Cardona, la senyoria del castell prosseguí a mans de la mitra tarragonina, fins els últims anys del segle XVII, que el senyor Joan Kies Helmont, cònsol d'Holanda a Barcelona, adquirí el castell de Solcina i terres adjacents a la dignitat arquebisbal. El senyor Kies va ésser el promotor de les fàbriques d'aiguardent, sistema Holanda, a Vila-seca i pobles de la comarca.

En possessionar-se del castell, el senyor Kies va fer enderrocar l'antic edifici, dotat de pont llevadis, a excepció de la sòlida torre de l'homenatge, i va construir un nou casal a l'estil de les cases de camp holandeses, amb doble escalinata exterior.

La família Kies fou propietària del castell fins al 1899, quan la senyora Josefa de Torrents Higuera, vidua del senyor Isidre de Sicart Soler comprà la propietat al senyor Antoni Kies Muñoz. No obstant, la senyora Torrents disposà que el títol de propietat fos atorgat a favor del seu fill Isidre de Sicart Torrents, primer comte de Sicart, títol que va ser-li conferit pel papa Pius IX, l'any 1875.

Durant els primers anys de l'actual segle, l'antic castell va experimentar una gran transformació sota el projecte i direcció de l'arquitecte Enric Fatjó i Torres, que li donà un aspecte neomedieval, amb amples finestralas a la planta noble i terrat amb matacà i merlets. Actualment, el castell és encara propietat de la família Sicart, en concret de Josep M. de Sicart i Llopis, comte de Sicart i baró de Salillas.